

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ

การจัดการป่าชุมชนที่มีผลต่อสวัสดิการชุมชนบ้านท่าหมูก
ตำบลท่าปลา อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน

ผู้เขียน

นายศักดิ์ มณีวงศ์

ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนภิญโญ

บทคัดย่อ

การศึกษาการจัดการป่าชุมชนที่มีผลต่อสวัสดิการชุมชนบ้านท่าหมูก หมู่ 4 ตำบลท่าปลา อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้ 1) ศึกษากระบวนการจัดการป่าชุมชนบ้านท่าหมูก 2) ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการและสมาชิกป่าชุมชนบ้านท่าหมูก และ 3) ศึกษาสวัสดิการชุมชนที่เกิดจากการจัดการป่าชุมชนบ้านท่าหมูก

การศึกษารั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าหมูก หมู่ 4 ตำบลท่าปลา อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบอกต่อ ใช้วิธีการศึกษาโดยการสำรวจสภาพป่าชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์แบบนำสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการและสมาชิกป่าชุมชนและตัวแทนกลุ่มในชุมชนที่ได้รับผลประโยชน์จากป่าชุมชนในรูปของสวัสดิการชุมชน นำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการจัดการป่าชุมชนบ้านท่าหมูกเริ่มตั้งแต่ปีพ.ศ.2542 ภายใต้การเกิดสถานการณ์และเงื่อนไขดังนี้ ป่าไม้เสื่อมโทรมส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตและเงื่อนไขที่ชาวบ้านขาดความรู้ในการจัดการทรัพยากรของชุมชน สถานการณ์ขาดแคลนน้ำและเงื่อนไขที่ชาวบ้านต้องพึ่งพาตนเอง การแสวงหาองค์ความรู้จากภายนอกชุมชนและเงื่อนไขต้องการจัดการทรัพยากรในชุมชน การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในรูปแบบป่าชุมชนและเงื่อนไขความต้องการได้รับผลประโยชน์อย่างต่อเนื่อง ทำให้กระบวนการจัดการป่าชุมชนมีการพัฒนาตามองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ 1) องค์การป่าชุมชน ได้พัฒนาจากการจัดตั้งคณะกรรมการที่ไม่เป็นทางการสู่การมีคณะกรรมการและสมาชิกป่าชุมชนอย่างเป็นทางการแล้วเข้าร่วมโครงการป่าชุมชนกรมป่าไม้ 2) กฎระเบียบป่าชุมชนได้มีการพัฒนาจากข้อห้ามเป็นข้อบังคับ เป็นกฎระเบียบที่ลงโทษปรับและเป็นกฎระเบียบที่ปรับ

และลงโทษทางสังคม 3) กิจกรรมการจัดการป่าชุมชน และ 4) การใช้ประโยชน์ป่าชุมชนเป็นแหล่ง
ต้นน้ำ แหล่งไม้ใช้สอย (ไม้ไฟ) และแหล่งอาหาร

คณะกรรมการและสมาชิกป่าชุมชนได้มีกระบวนการมีส่วนร่วมและเรียนรู้การจัดการป่า
ชุมชนอย่างต่อเนื่องใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนไต่ตรองปัญหาและสาเหตุ ขั้นตอนการจัดการป่า
ชุมชน ขั้นตอนการได้รับผลประโยชน์จากป่าชุมชนและขั้นตอนการติดตามและการประเมินผล
ส่งผลให้ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำและเกิดสวัสดิการชุมชนพื้นฐานบนฐาน
วัฒนธรรมและฐานทรัพยากร ที่เน้นการพึ่งตนเองและการปรับตัวของชุมชนเพื่อนำไปสู่ความกินดี
อยู่ดี มีสุข ดังนี้ กลุ่มสวัสดิการชุมชนที่เกิดจากการจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แก่กลุ่มผู้ใช้น้ำประปา
(ภูเขา) และกลุ่มน้ำดื่มชมภูทิพย์ กลุ่มสวัสดิการชุมชนที่เกิดจากการจัดการแหล่งอาหารจากป่า
ชุมชนได้แก่ กลุ่มป่าชุมชนและกลุ่มก้าจัดขะ ทำให้บ้านทามภูเพิ่มความสามารถในการพึ่งตนเอง
มีความยั่งยืนในการใช้ประโยชน์และการเรียนรู้ที่จะจัดการป่าชุมชนให้เป็นฐานของสวัสดิการชุมชน
จึงเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบและแนวทางการจัดการป่าชุมชน ทั้งในส่วนของหน่วยงาน
ภาครัฐที่เกี่ยวข้องและชุมชนอื่นที่จะเป็นแบบอย่างในการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างมีส่วนร่วมใน
อนาคตต่อไป

Independent Study Title

The Impacts of Community Forest Management on
Community Welfare of Ban Thachompoo, Tambon
Thapardook, Amphoe Mae Tha, Changwat Lamphun

Author

Mr. Sakda Maneevong

Degree

Master of Arts (Man and Environment Management)

Independent Study Advisor

Assistant Professor Dr.Ajchara Wattanapinyo

ABSTRACT

The study of the Impacts of Community Forest Management on Community Welfare of Ban Thachompoo, Moo 4, Tambon Thapardook, Amphoe Mae Tha, Changwat Lamphun aims to 1) study the process of Ban Thachompoo Community Forest Management; 2) study the participation process in community forest management of Ban Thachompoo community forest committee and members and 3) study community welfare caused by Ban Thachompoo community forest management.

This study is a qualitative research in the area of Ban Thachompoo community, Moo 4, Tambon Thapardook, Amphoe Mae Tha, Changwat Lamphun using snowball sampling. The study methods included community forest situation survey, data collection from focus group discussions, group interviews. Samples of information sources were as followed; community leaders, community forest committee and members, representatives from communities chosen by community forest as community welfare benefit recipients. Collected data were analyzed and presented to explain the study result by using descriptive technique.

The result of the study showed that the process of Ban Tha chompoo community forest management was first established in 1999 under the specific situations and conditions as followed; first was forest degradation affecting people's way of life and the condition of villagers' lack of community resources management knowledge, second was water deficiency situation and the condition of villagers' self-reliance, third was the pursuit of knowledge base from outside the

community and the condition of community resources management request, the last was forest management in a form of community forest and the condition of continuous benefit acquirement. Therefore, the development of community forest management process was in accordance with 4 following elements that were 1) community forest organization has developed from informal committee appointment to actually have formal community forest committee and members participating in community forest project belonged to the Royal Forest Department; 2) community forest regulations has been changed from prohibitions to actual regulations with rules of penalty as well as rules with social penalty and punishment; 3) community forest management activities and 4) community forest utilization such as water source, utilized plant resource (bamboo) and food resource.

The continuous participation and learning of community forest committee and members were organized into 4 factors that were problems and causes contemplation, community forest management, benefit received from community forest and finally, follow-up and evaluation. From these factors, the community is now be able to solve the water deficiency problem and establish local community welfare based on culture and resources focusing on self-reliance adaptation in order to lead them to a better standard and quality of life. The community welfare groups created from water resource management are tap water user group (mountain) and Chompoothip drinking water group. In addition, the community welfare groups created from food resource from community forest management are community forest group and waste disposal group. As a result, Ban Thachompoo villagers have increased their own ability in self-reliance, the sustainment in community forest utilization and learning the community forest management as a base of community welfare which will be an advantage for community forest management pattern and guideline development in both relevant government section and other communities considering setting themselves as an example on the participation in community forest management in the near future.